

La temporalitat en els contractes laborals a Catalunya. Una visió global

Març de 2018

Resum

- *En aquest INFORMES quantifiquem les magnituds bàsiques del treball temporal a Catalunya, comparem la importància d'aquest tipus de contractació amb països europeus i amb la resta d'Espanya i identifiquem els tipus de contractes utilitzats i la seva evolució, inclosos els de les ETT.*
- *Del total d'empleats assalariats a Catalunya al 2017, el 78,4% estan contractats de manera indefinida i el 21,6% temporalment.*
- *A la resta de l'estat els contractes indefinits tenen un pes bastant inferior al català (6,1 punts), i en canvi hi ha més empleats assalariats amb contracte temporal, concretament al 2017 el 27,7%.*
- *Les diferències en Catalunya i la resta de l'estat són persistents al llarg del període 2002 a 2107.*
- *La temporalitat catalana és la quarta més alta de l'Europa més desenvolupada, per bé que a un nivell semblant a Holanda. En canvi, Bèlgica, Àustria i Irlanda destaquen per tenir uns nivells de temporalitat del 8-9%, i amb la menor temporalitat hi figura el Regne Unit, amb un 5,9%.*
- *Dels contractes que se signen anualment a Catalunya una mitjana del 87% són temporals. Cal tenir present que la dada reflecteix que una persona pot signar molts contractes de curta durada al llarg d'un any.*
- *La recuperació econòmica des del 2013 s'ha traduït en un augment del nombre de contractes signats (més alt en els indefinits, que han crescut un 75% fins al 2017, que no pas els temporals, que han crescut un 44%).*
- *Els contractes dominants entre els temporals són els "eventuals per circumstàncies de la producció" i els "obra o servei", que sumen el 86% de tots els contractes temporals.*
- *Pel que fa la durada del contracte temporal, un 41% és inferior o igual a 1 mes i un 34% és indeterminada.*
- *Les ETT vehiculen el 20,4% dels contractes temporals de Catalunya (2017), una quota de mercat en clar creixement de 2012 ençà.*
- *Un 24,4% de mitjana dels contractes de les ETT dels darrers 7 anys són d'una durada de 1 dia o menys, i un 25,5% de 1 a 10 dies.*

0 Introducció

Els contractes temporals han ocupat de fa molts anys una part considerable del debat relacionat amb les qüestions laborals de la nostra economia. En el marc d'una jornada organitzada per PIMEC "La temporalitat laboral en el punt de mira" (6 de març de 2018), aquest INFORMES el dediquem a identificar les principals magnituds d'aquest tipus de contractació.

El contingut del document s'estructura en cinc punts. En el primer s'identifiquen els tipus de contractes temporals existents dintre del sistema de contractació vigent actualment a Espanya. A continuació es quantifica quina part de la població ocupada treballa amb contractes indefinits i quina part amb contractes temporals. En el tercer punt centrem l'atenció en els contractes signats al llarg del període que va des de l'inici de la crisi (2008) fins al 2017, distingint entre els indefinits i els temporals. En el quart punt aportem les dades de contractació temporal des del 2013 fins ara, i finalment, en el punt cinquè, les dades bàsiques de contractació de les ETT.

1 Els contractes temporals en el sistema de contractació vigent

D'acord amb l'Estatut dels Treballadors existeixen dos tipus de contractes en funció de la seva durada: els de temps indefinit i els de temps determinat, també coneguts com a contractes temporals.

La legislació atorga el principi de presumpció al contracte indefinit, de manera que per tal que no ho sigui hi ha d'haver una causa molt clara de temporalitat. Les motivacions de la temporalitat són les que converteixen un contracte laboral en temporal.

Una variant dels contractes indefinits amb contingut d'estacionalitat la tenim en els "contractes indefinits per a treballs fixos discontinus", ideat per a feines que tenen discontinuïtat en el temps. Feines que es presten a temporades però que en moltes ocasions no es pot precisar quan comencen i quan acaben. No obstant això, aquests contractes no es consideren temporals.

Els contractes temporals pròpiament dits es classifiquen en dos grans grups:

- Els formatius, dissenyats per a facilitar que els joves sense experiència accedeixin al mercat laboral tot desenvolupant activitats que estan relacionades amb la seva formació professional. Aquests contractes poden ser:
 - o Contracte en pràctiques (treballadors amb títol universitari o de FP de grau mitjà o superior)
 - o Contracte en formació (per persones de 16 a 21 anys)

- Contractes de durada determinada. Tenen establerta una data precisa de finalització o estan subjectes a la durada d'una obra o servei sense data concreta de finalització. N'hi ha de molts tipus, però els tres que representen pràcticament el 99% del total de contractes temporals que es formalitzen són aquests tres¹:
 - o D'obra o servei: Per a realitzar una obra o servei determinat
 - o Eventual per circumstàncies de la producció: per una acumulació de feina que requereix reforços de personal
 - o D'interinitat: per a substituir treballadors amb dret a reserva del seu lloc de treball o per cobrir-lo durant un procés de selecció.

2 Assalariats a Catalunya per tipus de contracte 2002-2017

L'Enquesta de Població Activa (EPA) ens ofereix informació sobre els tipus de contractes que tenen signats els empleats assalariats. Les dades, que es publiquen amb freqüència trimestral, les hem anualitzat calculant la mitjana simple.

A Catalunya hi havia al 2017 una xifra de 2,75 milions d'assalariats amb contracte indefinit i 593.000 assalariats amb contracte temporal. A la resta d'Espanya al mateix any les xifres eren de 12,97 milions i 3,6 milions respectivament.

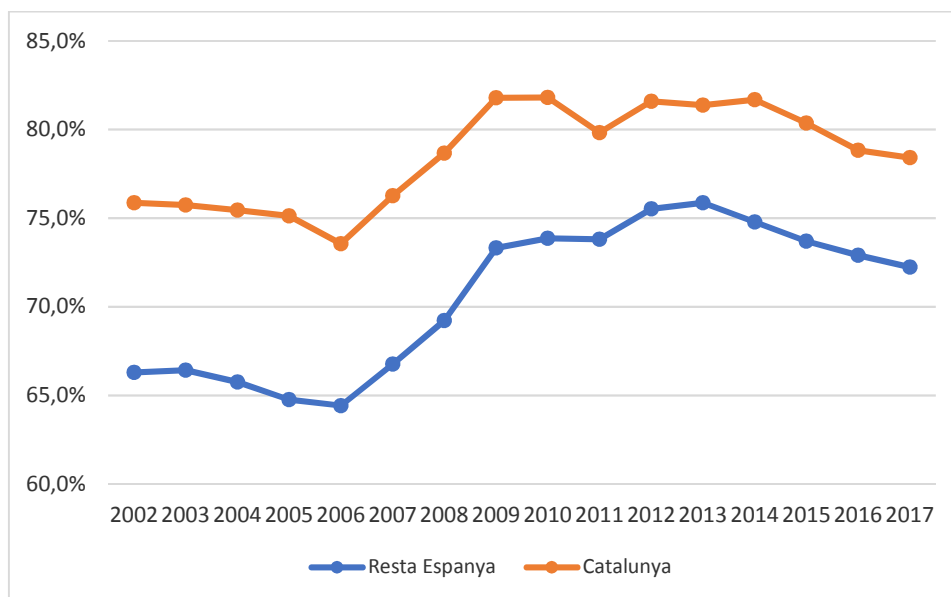
¹ Els altres tipus de contracte temporal existents ho són per diferents motivacions:

- Per a incentivar determinats tipus d'ocupació: temporal de foment d'ocupació de persones amb discapacitat, de treballadors en situació d'exclusió social, relleu, jubilació parcial, substitució per anticipació de l'edat de jubilació, treballadors que tinguin acreditada per l'Administració competent la condició de víctima de violència de gènere, domèstica o víctima de terrorisme, treballadors majors de cinquanta-dos anys beneficiaris dels subsidis per atur i la situació de vinculació formativa.
- Per funcions molt específiques: impuls a l'activitat investigadora (la realització d'un projecte específic d'investigació científica i tècnica, d'accés al Sistema Espanyol de Ciència, Tecnologia i Innovació, de personal investigador en formació i la predoctoral o per personal investigador predoctoral en formació) o el d'incentiu a la contractació temporal per a treballs subvencionats d'interès social / Foment d'ocupació agrària.
- I d'altres: També hi ha situacions de temporalitat en els supòsits de treballadors penats en institucions penitenciàries i en el cas de menors i joves en centres de menors sotmesos a mesures d'internament.

La proporció d'assalariats amb contracte indefinit i amb contracte temporal és força diferenciada, concretament, al 2017, la proporció de d'indefinit a Catalunya fou del 78,4%, el que representa 6,1 punts percentuals superior a la proporció que enregistra la resta d'Espanya. Aquest major pes relatiu ve lògicament compensat per un menor pes relatiu equivalent dels assalariats amb contracte temporal a Catalunya, on hi significaven el 21,6% enfront del 27,7% a la resta de l'estat.

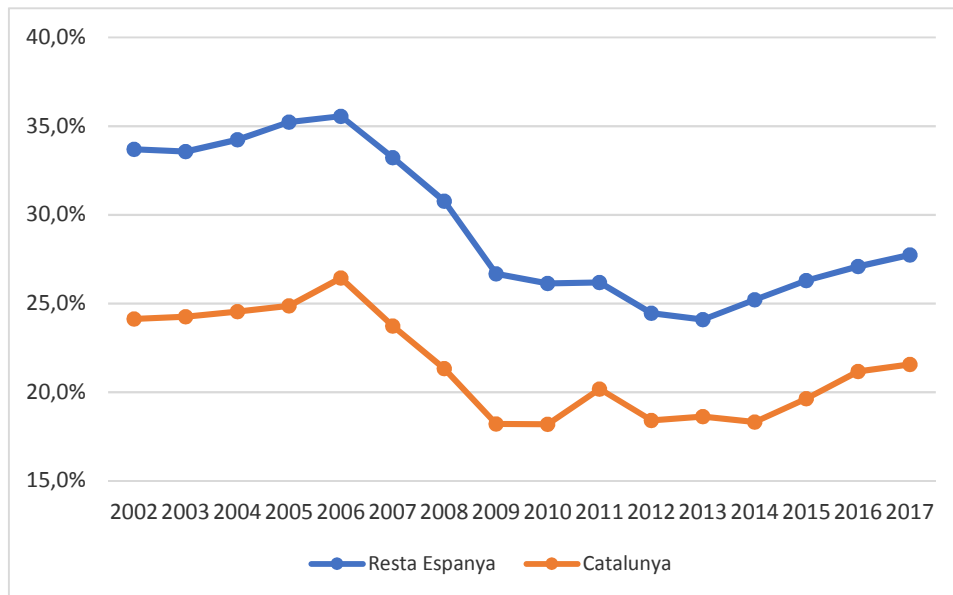
L'evolució dels dos tipus de contracte al llarg del període 2002-2017 és la que es presenta en els gràfics 1 i 2, on s'hi pot observar com el menor pes de la contractació temporal a Catalunya és estable (els moviments són força paral·lels) amb diferències que des del 2011 ençà s'han estabilitzats al voltant de 6-7 punts percentuals, i que entre 2002 i 2008 havien estat encara més grans, de 9-10 percentuals.

Gràfic 1. Assalariats amb contractes indefinits (% sobre el total)

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA

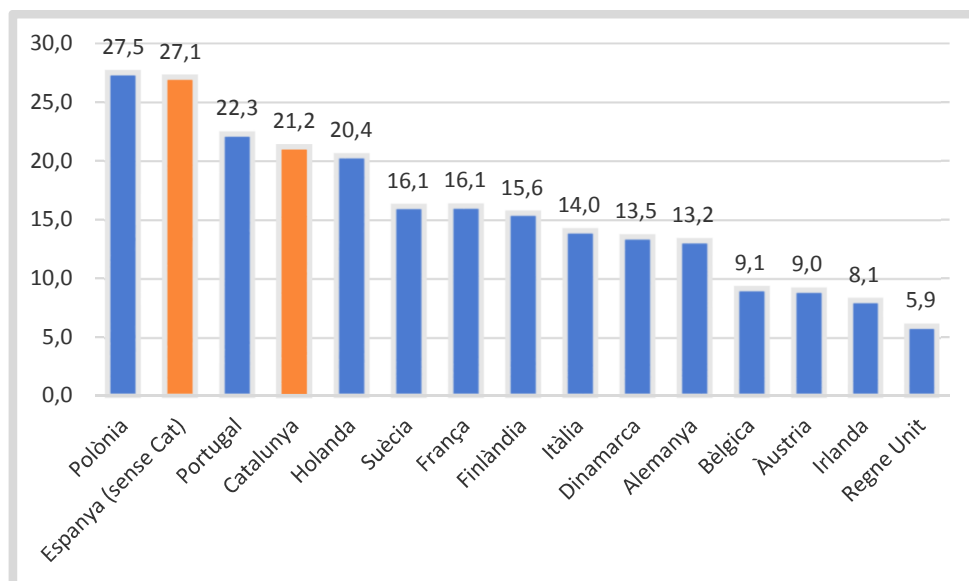
Gràfic 2. Assalariats amb contractes temporals (% sobre el total)

Font: elaboració pròpia a partir de l'EPA

En comparació amb altres països europeus, la contractació temporal a Espanya és la segona més alta. Només la supera Polònia. Catalunya se situa en un nivell alt, per sota de Portugal i semblant a Holanda (Gràfic 3). A continuació hi figuren un grup de països amb proporcions compreses entre el 13 i el 16%. Els països amb menor taxa de treball temporal són Bèlgica, Àustria, Irlanda i, sobretot, el Regne Unit, per sota del 6% del total d'assalariats.

Gràfic 3. Assalariats amb contractes temporals a Europa (% sobre el total)

Font: elaboració pròpia a partir de l'Eurostat

3 La contractació a Catalunya en el període 2008-2017

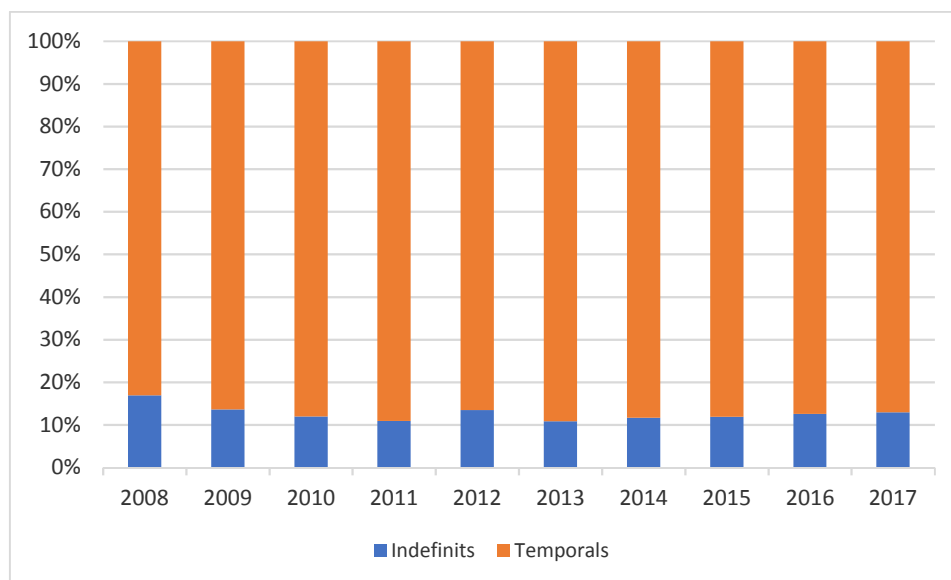
A Catalunya es van signar al 2017 prop de 3,2 milions de contractes. D'aquests 411.000 van ser indefinits i prop de 2,8 milions van ser temporals. La raó de la prevalença tan aclaparadora de contractes temporals descansa en el fet que una persona en pot signar més d'un o fins i tot molts al llarg de l'any, de durades curtes cada un d'ells.

L'activitat contractual per tant ve caracteritzada pel fet que un 87% dels contractes signats van ser temporals, una proporció força constant al llarg dels darrers anys, tal i com es recull en el Gràfic 4. En aquest punt cal recordar que, malgrat aquesta dada i tal i com hem vist en el capítol anterior, els contractats sota fórmules contractuals al 2017 van ser el 21,6% del total d'assalariats.

L'evolució dels dos tipus de contractes al llarg del període la recollim en el gràfic 5 amb números índex (base 2008=100). S'hi pot observar la caiguda d'un i altre tipus de contracte, però especialment els indefinits, que toquen fons al 2011 i al 2013 amb volums propers a la meitat dels que s'enregistraren al 2008, any d'inici de la crisi. Els contractes temporals van caure aproximadament la meitat que els indefinits en aquell subperíode.

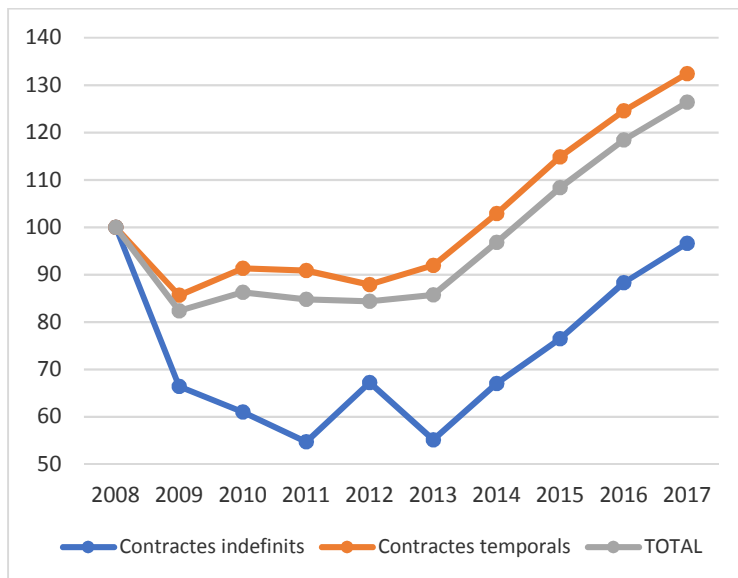
De llavors ençà, un contracte i altre tipus de contracte creixen de manera sostinguda, per bé que mentre els temporals al 2017 superen en un 32% els que es van signar al 2008, els indefinits encara se situen un 3% per sota.

Gràfic 4. Distribució dels contractes a Catalunya entre indefinits i temporals (% sobre el total)

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

Gràfic 5. Evolució dels contractes a Catalunya per tipus (Índex 2008=100)

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

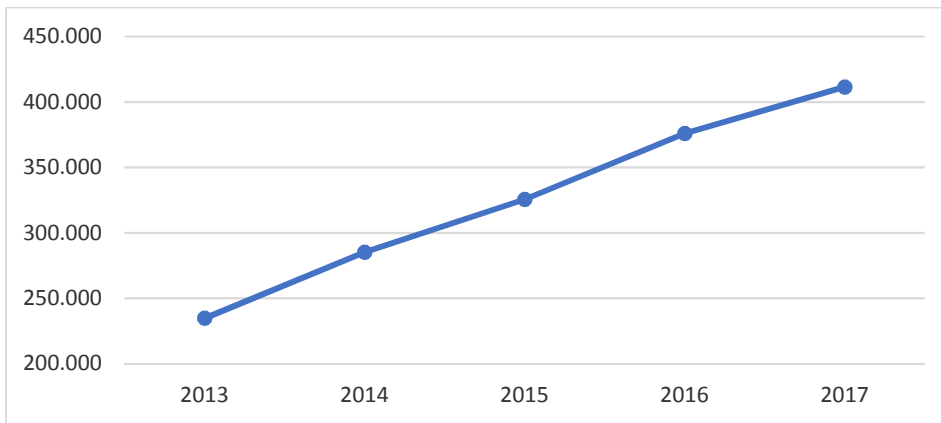
4 La contractació a Catalunya en la recuperació actual

Passem a centrar l'atenció en l'actual fase de recuperació econòmica, que arrenca amb claredat al 2013. Des d'aquell any fins al 2017 el nombre de contractes signats ha crescut molt:

- al 2017 se'n van signar 411.000 d'indefinitos enfront dels 235.000 de 2013 (increment del 75%), i
- de temporals se'n van signar 2.775.000 enfront dels 1.926.000 de 2013 (increment del 44%).

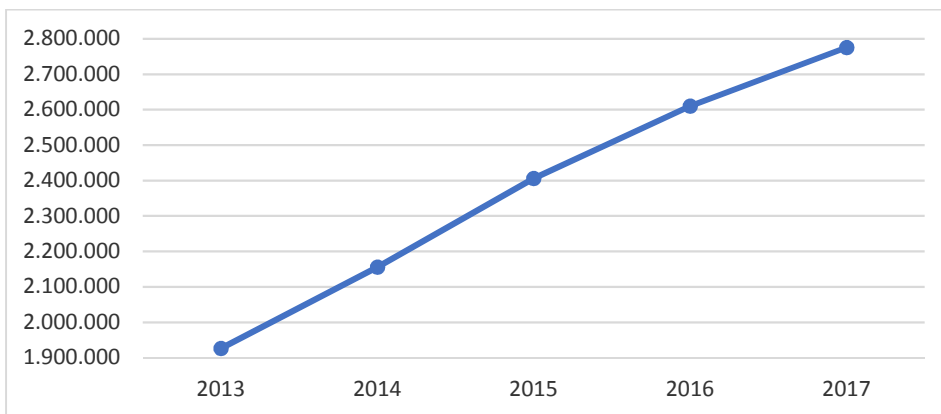
En conjunt el nombre de contractes signats ha crescut un 47% (veure la dinàmica en els gràfics 6, 7 i 8).

Gràfic 6. Evolució dels contractes indefinits a Catalunya. 2013-2017

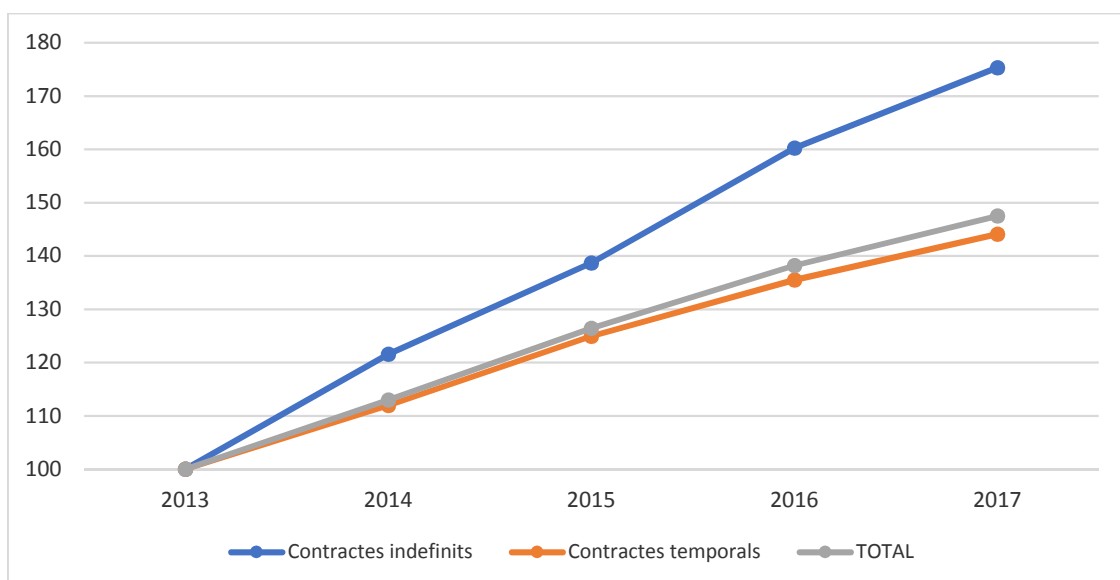
Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

Gràfic 7. Evolució dels contractes temporals a Catalunya. 2013-2017

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

Gràfic 8. Evolució dels contractes a Catalunya per tipus (Índex 2013=100)

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

Per tipus de contracte temporal, en el quadre 1 se'n presenten les magnituds de cada un d'ells. Com es pot observar, els tipus de contractes dominants són clarament pels anomenats "Eventuals per circumstàncies de la producció" i "d'obra o servei", que conjuntament representen el 86% del total de contractes al 2017 (83% al 2013). Els d'interinitat representen actualment un 13% del total de contractes temporals.

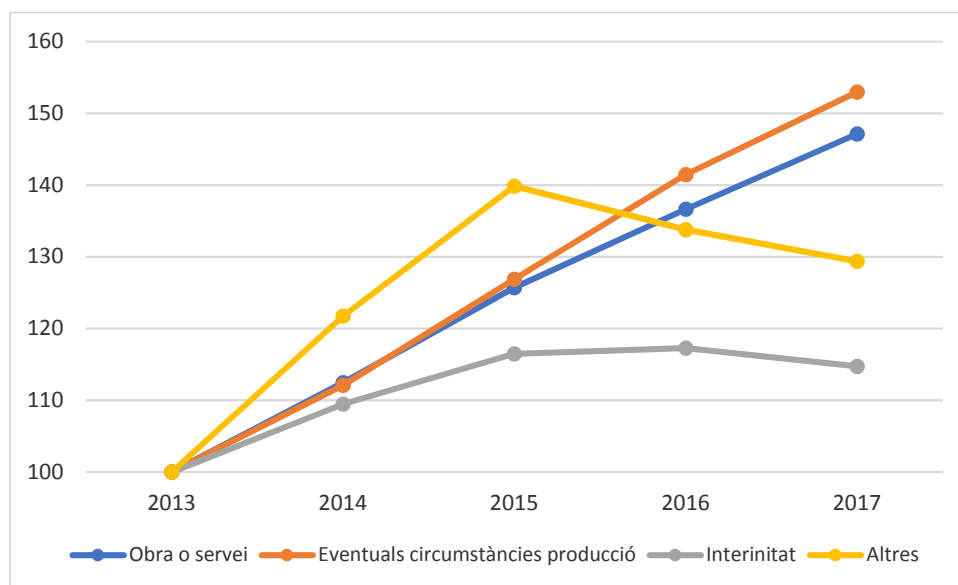
Quadre 1. Nombre de contractes temporals per tipus a Catalunya. 2013-2017

Tipus de contracte	2013	2014	2015	2016	2017
Obra o servei	707.567	795.792	889.712	966.862	1.041.232
Eventuals circumstàncies producció	867.468	972.514	1.100.797	1.227.067	1.327.205
Interinitat	322.621	353.182	375.773	378.332	370.179
Altres	28.599	34.813	40.000	38.263	37.004
Total	1.926.255	2.156.301	2.406.282	2.610.524	2.775.620

Font: Departament de Treball

La dinàmica dels diferents tipus de contractes en el període considerat queda recollida en el gràfic 9. Els d'obra o servei i els eventuals circumstàncies de la producció enregistren una evolució molt lineal des del 2013. En canvi, els d'interinitat reculen al 2017 després d'un creixement moderat previ, mentre que la resta disminueixen des de 2015.

Gràfic 9. Evolució dels contractes temporals, per tipus. 2013-2017

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

Pel que fa a la durada dels contractes temporals, en el Quadre 2 se'n recullen els valors absoluts i en el Gràfic 10 l'evolució en números índex.

Un 41% dels contractes temporals tenen una durada inferior o igual a 1 mes. El segon grup en importància és el contracte de durada indeterminada, el qual representa el 34% del total al 2017. Només un 3,5% del total de temporals tenen una durada de 6 mesos o més.

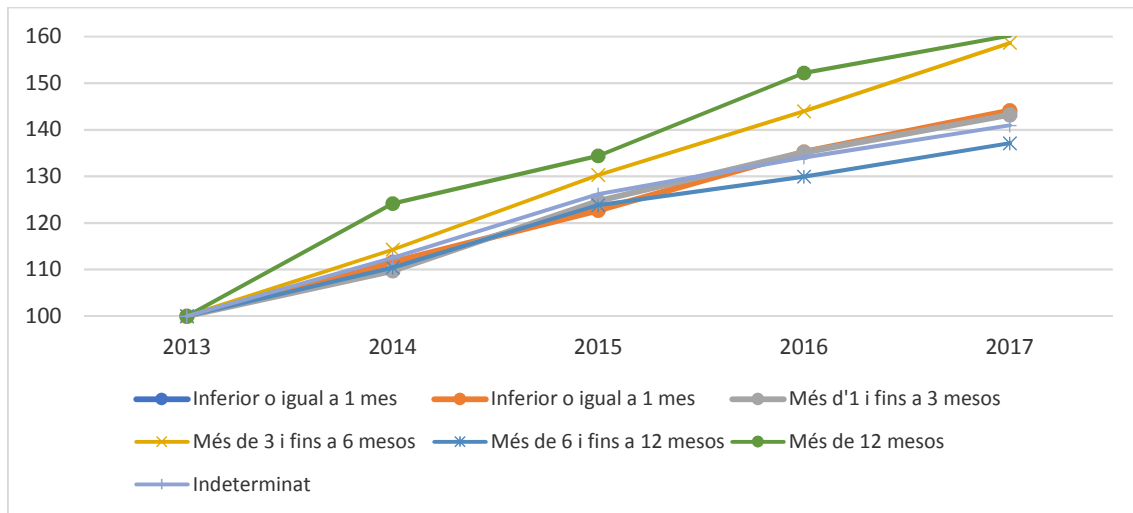
Quadre 2. Nombre de contractes temporals per durada a Catalunya. 2013-2017

Durada del contracte	2013	2014	2015	2016	2017
Inferior o igual a 1 mes	794.644	886.781	975.436	1.074.758	1.145.339
Més d'1 i fins a 3 mesos	226.684	248.741	282.747	306.400	324.727
Més de 3 i fins a 6 mesos	171.716	196.288	223.781	247.272	272.471
Més de 6 i fins a 12 mesos	60.502	66.830	74.925	78.636	82.962
Més de 12 mesos	9.245	11.478	12.425	14.073	14.813
Indeterminat	663.464	746.183	836.968	889.385	935.308
Total	1.926.255	2.156.301	2.406.282	2.610.524	2.775.620

Font: Departament de Treball

Pel que fa a l'evolució de les diferents durades de contracte el comportament és bastant semblant, amb el fet que, si de cas, destaca que els menor durada (inferior o igual a 1 mes) són els menys dinàmics.

Gràfic 10. Evolució dels contractes temporals, per durada. 2013-2017

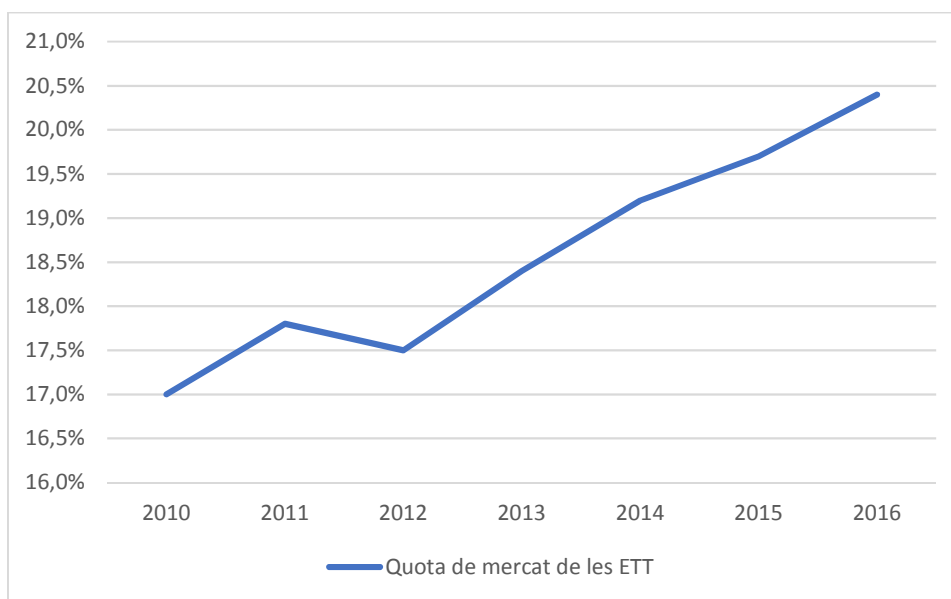
Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

5 La contractació per part de les ETT (empreses de treball temporal)

Les empreses de treball temporal han adquirit en el decurs dels darrers anys un protagonisme considerable en la contractació laboral, i específicament en el tipus de treball que és objecte d'aquest INFORMES.

La proporció de contractes temporals que es fan a través d'ETT respecte al total de contractes temporals és lleugerament superior al 20%. L'evolució de la quota de mercat d'aquestes empreses a Catalunya en el període considerat és de creixement sostingut, tal i com es pot comprovar en el gràfic 11.

Gràfic 11. Quota de mercat de les ETT en la contractació temporal. 2013-2017

Font: Departament de Treball

De mitjana, en els darrers 7 anys les ETT han signat 461.000 contractes anuals, amb les durades que figuren en el Quadre 3. El grup més important és el de durada indeterminada, amb el 38% i el segon és el de durada inferior o igual a 1 dia (24,4% del total). Els contractes de 1 a 10 dies són el 25,5% (Gràfic 12).

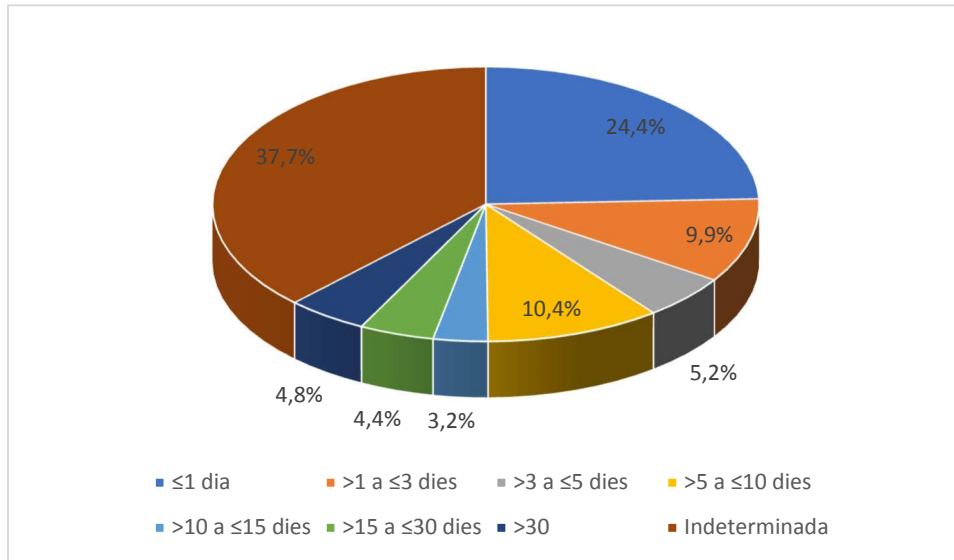
Quadre 3. Nombre de contractes temporals de les ETT per durada a Catalunya. 2011-2017

Any	≤1 dia	>1 a ≤3 dies	>3 a ≤5 dies	>5 a ≤10 dies	>10 a ≤15 dies	>15 a ≤30 dies	>30 dies	Indeterminada	TOTAL
2011	87.108	37.454	23.477	35.852	11.541	16.155	20.790	148.221	380.598
2012	94.036	38.463	22.099	35.486	11.024	15.640	16.461	139.000	372.209
2013	106.294	41.344	21.803	40.944	12.974	16.453	15.193	142.085	397.090
2014	118.330	46.911	23.702	50.409	14.805	22.227	21.129	170.997	468.510
2015	126.458	50.189	24.632	58.171	17.866	24.711	27.639	209.036	538.702
2016	142.431	59.270	28.902	65.906	20.765	27.008	31.637	233.325	609.244
2017	154.461	63.442	32.371	75.811	27.063	32.612	39.637	251.895	677.292
Mitjana	112.443	45.605	24.103	47.795	14.829	20.366	22.142	173.777	461.059

Font: Departament de Treball

Pel que fa a l'evolució de cada durada de contracte es presenta amb números índex en el Gràfic 13. Com es pot observar, després del 2013 pràcticament tots els contractes creixen amb força, essent dintre d'aquest comportament els relativament menys dinàmics els de 3 a 5 dies, i els més dinàmics els de 10 a 15 dies. Els dos tenen un pes relatiu en el total de contractes de les ETT molt baix (3-5%).

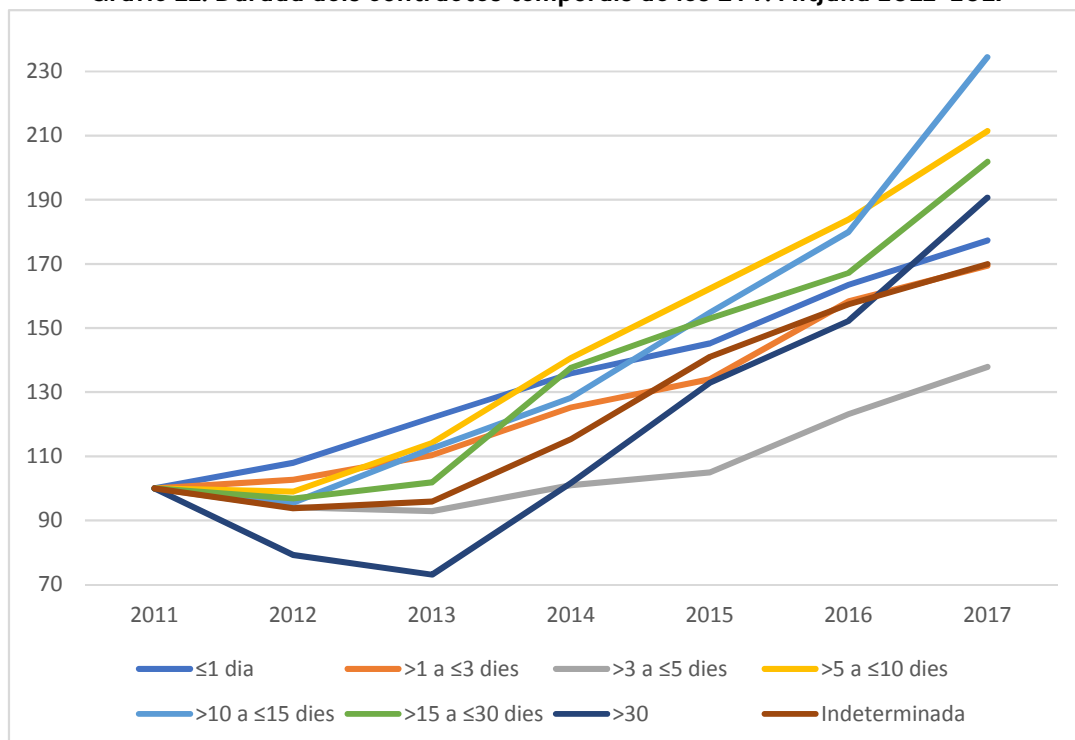
Gràfic 12. Durada dels contractes temporals de les ETT. Mitjana 2011-2017

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball

Els contractes dominants en pes relatiu (indeterminats i de 1 dia o menys) han evolucionat de manera molt semblant al conjunt, mantenint-se, doncs, una estructura de durades molt semblant a la del 2011.

Gràfic 12. Durada dels contractes temporals de les ETT. Mitjana 2011-2017

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de Treball